

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG LEGUTÓBBI DÖNTÉSEIBŐL

38/2012. (XI. 14.) AB HATÁROZAT

Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés – jogállamiság elve
Alaptörvény II. cikk – emberi méltósághoz való jog
Alaptörvény XIII. cikk – tulajdonhoz való jog

Az Alkotmánybíróság az alapvető jogok biztosának indítványa alapján utólagos normakontroll-eljárásban vizsgálta „a közterületen életvitelszerű lakhatás tilalmának megszegése” szabálysértés Alaptörvény-nyel való összhangját. A vitatott szabályozást a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszeréről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs. tv.) 186. §-a tartalmazza. Eszerint szabálysértést követ el, aki a közterület belterületét rendeltetésétől eltérő módon, életvitelszerű lakhatás céljára használja, illetve életvitelszerű lakhatáshoz használt ingóságokat közterületen tárol. Azonban nem állapítható meg szabálysértés, ha a feladat ellátására kötelezett önkormányzat a hajléktalanellátás feltételeit nem biztosítja. Az alapvető jogok biztosának álláspontja szerint e szabálysértési tényállás sérti az emberi méltósághoz és a személyes szabadsághoz való jogot, valamint a jogállamiság elvét. Az indítványozó a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Möt.v.) azon rendelkezéseinek vizsgálatát is kezdeményezte [51. § (4) bekezdés, 143. § (4) bekezdés], amelyek a helyi önkormányzatok képviselő-testületeit felhatalmazzák arra, hogy önkormányzati rendeletben közösségellenes magatartásokat megtiltsanak, és 50 ezer forintos helyszíni bírság, illetve 150 ezer forintig terjedő közigazgatási bírság kiszabását tegyék lehetővé. Az alapvető jogok biztosa szerint ez az önkormányzatoknak biztosított szankcióstatuálási jogkör indokolatlanul tág, és sérti a jogállamiság elvét. Az ügy előadó bírása Holló András volt.

Az Alkotmánybíróság korábban már több határozatában vizsgálta a szabálysértési jogra vonatkozó alkotmányos követelményeket. A Testület gyakorlata szerint a szabálysértéssé nyilvánításra is érvényesek a bűncselekménnyé nyilvánítással szemben támasztott, részletesen kimunkált alkotmányossági követelmények. Jelen határozatában az alkotmánybírák úgy foglaltak állást, hogy ez a gyakorlat az Alaptörvény és az új szabálysértési kódex hatályba lépése után is követendő, hiszen a jogállamiság elvét

és az alapjogok korlátozására vonatkozó rendelkezést az Alaptörvény a korábbi Alkotmánnyal megegyező tartalommal szabályozza. Az új Szabs. tv. pedig a korábbi kódexhez képest a bagatell büntetőjog kialakításának irányába tett jelentős lépésnek tekinthető, ami még inkább indokoltá teszi a büntetőjoggal szemben megkövetelt alkotmányos garanciák érvényesítését. Vagyis, csakúgy, mint a büntető tényállások meghatározásánál, a szabálysértéssé nyilvánítás esetén sem járhat el a jogalkotó önkényesen, hanem meg kell felelnie a normavilágosság, valamint a szükséges és arányos jogkorlátozás szigorú alkotmányos követelményének.

A vizsgálat lefolytatásának eredményeként az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy sem a kifogásolt szabálysértési tényállásban megjelölt elkövetési magatartás büntetendővé nyilvánításának indoka, sem a törvényhozó által védeni kívánt jogtárgy nem állapítható meg egyértelműen. A jogalkotó ugyanis egy élethelyzetet, az utcán való éleést, azaz magát a hajléktalanságot minősítette büntetendőnek. Holott az érintettek számára ez egy rendkívül súlyos krízishelyzet, amely a legkritikább esetben tudatos, átgondolt, szabad választás következménye. Ennek megfelelően a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény külön rendelkezik a közterületen élő hajléktalanokról való gondoskodásról. Sem a Szabs. tv. szabályozása, sem annak indokolása alapján nem állapítható meg az az ok, amely indokol szolgálna a szociális ellátás körébe vont élethelyzet kriminális magatartássá nyilvánítására. Arra lehet következtetni, hogy a jogalkotó a közrend védelmében alkotta meg ezt a tényállást. Önmagában azonban a közterület rendeltetészerű használatát, a közrendet nem veszélyezteteti, ha valaki a közterületen éli az életét. Azoknak a magatartásoknak a szankcionálására, amelyek a közterület használata során mások jogait sértik, a közrendet veszélyeztetik, a Szabs.tv. számos önálló tényállást (pl.: koldulás, csendháborítás, köztisztasági szabálysértés, szeszital-fogyasztás tilalma, tiltott szerencsejáték, veszélyeztetés kutyával, közterület megsértése, garázdaság stb.) állapít meg. Ezek alapján büntethető az a hajléktalan is, aki a közterületet a közrendet veszélyeztető módon használja. Az, hogy a közterületnek az életvitelszerű lakhatásra való használata magában hordozza mások jogai sérelmének, a közrend megsértésének lehetőségét, nem tekinthető a

büntetendővé nyilvánítás legitim indokának. Hasonlóképpen nem tekinthető legitim célnak a hajléktalanok közterületekről való eltávolítása, sem a szociális ellátások igénybevételére való ösztönzése. Ezért ez a szabálysértési tényállás összeegyeztethetetlen az emberi méltóság védelmével, sérti az emberi méltóságból következő cselekvési szabadságot.

A Szabs. tv. támadott rendelkezésének megfogalmazása a normavilágosság követelményének sem felel meg. A Szabs. tv. meghatározása szerint a szabálysértés társadalomra veszélyes tevékenység vagy mulasztás. A vizsgált szabálysértési tényállásban megjelölt elkövetési magatartás azonban önmagában nem sérti vagy veszélyezteti Magyarország állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, a természetes és jogi személyek személyét és jogait. Így a jogalkalmazó számára nem állapítható meg, hogy a közterületen lakás mikor minősül olyan társadalomra veszélyes cselekménynek, amely a szabálysértési büntetés kiszabását indokolja. Ráadásul, miközben a szabálysértési felelősség szubjektív felelősségi forma, addig a vitatott rendelkezés nem egy magatartást, hanem egy objektív tényként fennálló élethelyzetet rendel büntetni, ezzel lényegében objektív felelősséget teremt. Az elkövetési magatartás meghatározása sem egyértelmű: a hatályos jog alapján az „életvitelszerű lakhatás” és a „közterület belterülete” szófordulatok értelme nem határozhatóak meg. A szabálysértési felelősség alóli mentesülést ráadásul attól teszi függővé a Szabs. tv, hogy az önkormányzatok eleget tesznek-e szociális ellátási kötelezettségeiknek.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Szabs. tv. 186. §-át a jogállamiság elve és az emberi méltósághoz való jog sérelme miatt Alaptörvénybe ütközőnek találta, és megsemmisítette.

Ezt követően a Testület a Möt. vitatott felhatalmazó rendelkezéseinek vizsgálatát végezte el. Ennek eredményeként megállapította, hogy a Möt. a jogalkotási hatáskör és terjedelem meghatározása nélkül ad felhatalmazást a helyi önkormányzatoknak egyébként jogellenesnek nem minősülő magatartások megtiltására és szankcionálására. A felhatalmazó rendelkezések által használt „közösségellenes magatartás”, illetve „kirívóan közösségellenes magatartás” olyan határozatlan jogfogalmak, amelyek rendkívül széles diszkrecionális jogkört biztosítanak a helyi önkormányzatok számára. A jogalkotói hatáskörrel való visszaélés veszélyét növeli, hogy a hatályos szabályozás az önkormányzatok számára gazdasági érdekeltségét is teremt, hiszen a beszédet bírságok teljes egészében az önkormányzatok bevételeit képezik. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy jogellenes magatartás jogkövetkezményként büntetés, szankció megállapítása, amely állami

kényszer alkalmazására ad lehetőséget, nem tartozik a helyi közügyek körébe. Az ilyen jogalkotás csak a törvényben előírt anyagi jogi garanciák és egyértelmű felhatalmazás mellett tesz eleget a jogállamiság követelményének. Jelen esetben azonban e törvényi keretek teljes egészében hiányoznak (mely jogalanyok magatartása szankcionálható, szubjektív vagy objektív felelősség elvén alapul-e, kimentési okok stb.). Ezért az Alkotmánybíróság a jogállamiság elvének sérelme miatt megállapította a Möt. támadott felhatalmazó rendelkezéseinek alaptörvény-ellenességét.

Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy nincs összhang a Möt. vizsgált rendelkezései és a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban: Ket.) 94/B. §-a között. A Ket. hivatkozott §-a az elkobzás szabályait tartalmazza. Elkobzást törvény vagy önkormányzati rendelet tehet lehetővé. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a jogállamiság elve mellett a tulajdonhoz való jogot (Alaptörvény XIII. cikk) is sérti az a törvényi szabályozás, amely szabad belátáson alapuló jogalkotási felhatalmazást ad a helyi önkormányzatok számára a tulajdon elvonására. Bár az indítványozó a Ket. vizsgálatát nem kezdeményezte, azonban az alkotmánybírósági törvény felhatalmazásával élve a Testület a vizsgálatát az indítványban megjelölt rendelkezésekkel való szoros tartalmi összefüggés okán a Ket. 94/B. § (1)-(3) bekezdésére is kiterjesztette. Ennek eredményeként megállapította, hogy a jogállamiság elvének és a tulajdonhoz való jog sérelme miatt alaptörvény-ellenes, hogy elkobzást önkormányzati rendelet alapján is foganatosítani lehet. Ezért a Ket. vizsgált rendelkezésének „vagy önkormányzati rendelet” szövegrészét megsemmisítette.

Dienes-Oehm Egon nem értett egyet „a közterületen életvitelszerű lakhatás tilalmának megszegése” szabálysértési tényállás és a Möt. vizsgált rendelkezéseinek megsemmisítésével. Bár a közterületeket életvitelszerűen lakhatás céljára használó személyek szabálysértési bírsággal fenyegetését ő is céltalannak tartja, azonban különvéleményében felhívta a figyelmet arra, hogy a szabálysértési tényállás megsemmisítése után az önkormányzatoknak semmilyen eszköze nem marad a fellépésre azokban az esetekben, amikor a közterületen való életvitelszerű lakhatás nemcsak általánosságban zavarja, hanem veszélyezteti az emberi életet, egészséget, a környezet védelmét, valamint a vagyonbiztonságot. Dienes-Oehm Egon ezért nem a támadott rendelkezések megsemmisítését, hanem mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását tartotta indokoltnak. Különvéleményéhez Pokol Béla alkotmánybíró is csatlakozott.

Az AB határozat megsemmisítést kimondó pontjaival Szívós Mária alkotmánybíró sem értett egyet. Különvéleményében súlyosan tévesnek minősíti a többségi indokolás azon kiindulópontját, miszerint a hajléktalan lét és a közterületen történő életvitelszerű lakás ugyanazt a jelenséget jelöli. Hajléktalan az, akinek nincsen otthona. A hajléktalan lét ugyanakkor nem vezet okszerűen a közterületen történő életvitelszerű lakhatáshoz. Téves tehát a többségi indokolás azon megállapítása, miszerint a vizsgált szabálysértési tényállás nem egy magatartást, hanem egy objektív élethelyzetet szankcionál. A szabálysértési tényállás megalkotásával a védendő érdekek is egyértelműen megállapíthatóak (közegészségügy, köztisztaság, közlekedés, köznyugalom stb.). Az alkotmánybíró kifejtette, hogy szilárd jogi meggyőződése szerint nem sérti (nem sértheti) az emberi méltóságot egy olyan szabályozás, (legyen az akár büntető jellegű szankciókkal fenyegető törvény), amely alkalmas lehet arra, hogy az embert az emberhez méltóbb életkörülményeket lehetővé tevő eszközök igénybevételére rávegye, hovatovább az egészséget, végső soron az életet veszélyeztető életmód felől mind fizikálisan, mind mentális értelemben egészségesebb lét felé terelje. A többségi indokolás tehát az emberi méltósághoz való jog helytelen, sőt a valós tartalommal kifejezetten ellentétes értelmezését adja. Szívós Mária szerint a normavilágossággal összefüggésben felvetett kérdések a jogalkalmazás során kezelhetők.

Szívós a Möt. felhatalmazó rendelkezéseinek megsemmisítését is ellenezte. Szerinte a jogellenes magatartások önkormányzati rendeletben történő meghatározása során kielégítő garanciát jelent, hogy – közigazgatási típusú szankcióról lévén szó – a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni. A „közösségellenes magatartás”, illetve a „kirívóan közösségellenes magatartás” fogalma régóta használt a büntetőjog-alkotásban, és tartalmukhoz töretlen és világos bírósági gyakorlat tapad.

II/1477/2012. AB HATÁROZAT A 38/2012. (XI. 14.) AB HATÁROZAT KIEGÉSZÍTÉSÉRŐL

Az Alkotmánybíróság a 38/2012. (XI. 14.) AB határozatában megsemmisítette „a közterületen életvitelszerű lakhatás tilalmának megszegése” szabálysértési tényállást (a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 186. §). A megsemmisített rendelkezés szabálysértésként büntette azt, aki a közterület belterületét rendeltetésétől eltérő módon, életvitelszerű

lakhatás céljára használja, illetve az életvitelszerű lakhatáshoz használt ingóságokat közterületen tárolja. A megsemmisített tényállás az AB határozat közzétételét követő napon veszítette hatályát. Az AB határozat nem rendelkezett a megsemmisített tényálláson alapuló, jogerős határozattal befejezett szabálysértési eljárások felülvizsgálatáról.

A Testület azonban utóbb úgy foglalt állást, hogy az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 45. § (6) bekezdése alapján a már befejezett szabálysértési eljárások felülvizsgálatáról is rendelkeznie kell, ezért jelen határozatában a 38/2012. (XI. 14.) AB határozat rendelkező részének kiegészítéséről döntött. Az Abtv. hivatkozott rendelkezése ugyanis kógens szabályként mondja ki, hogy el kell rendelni az alaptörvényellenes jogszabály alkalmazása alapján jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás és szabálysértési eljárás felülvizsgálatát, ha az eljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés semmisségből a büntetés, illetve az intézkedés csökkentése vagy mellőzése, valamint a büntetőjogi, illetve a szabálysértési felelősség alóli mentesülés vagy annak korlátozása következne. Az ügy előadó bírása Holló András volt.

Pokol Béla alkotmánybíró a határozathoz különvéleményt csatolt, mert szerinte nem történt mulasztás a 38/2012. (XI. 14.) AB határozat elfogadásakor. Az Abtv. hivatkozott rendelkezése szerint ugyanis akkor kell elrendelni a jogerős szabálysértési eljárások felülvizsgálatát, ha azok semmisnek nyilvánított rendelkezésen alapulnak. Az Alkotmánybíróság azonban nem nyilvánította semmisnek „a közterületen életvitelszerű lakhatás tilalmának megszegése” szabálysértést, azaz nem visszamenőleges hatállyal semmisítette meg, hanem az AB határozat közzétételének napjával. Ebben az esetben az Abtv. jogerős határozattal lezárt eljárások felülvizsgálatára vonatkozó rendelkezése nem alkalmazható. Pokol Béla szerint elfogadhatatlan, hogy az Alkotmánybíróság utólag megmásítja határozatának értelmét és következményeit.

40/2012. (XII. 6.) AB HATÁROZAT

*Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés – jogállamiság elve
Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdés – az esélyegyenlőség
előmozdítása
Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdés – hatásköri
korlátozás*

Az alapvető jogok biztosa 2012. július 30-án kezdeményezte a megváltozott munkaképességű szemé-

lyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (továbbiakban: Mmtv.) 7. § (4) bekezdése és a 13. § (2) bekezdés d) pontja alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatát és megsemmisítését. Az Mmtv. támadott 7. § (4) bekezdése a rehabilitációs ellátás szüneteltetésének szabályairól, míg a 13. § (2) bekezdés d) pontja a rokkantsági ellátás megszüntetésének egyik esetéről rendelkezik. Az Mmtv. 7. § (4) bekezdése szerint a pénzbeli rehabilitációs ellátást szüneteltetni kell arra az időtartamra, amikor az ellátott keresőtevékenységet végez, közfoglalkoztatásban vesz részt, vagy keresőképtelen. Az Mmtv. 13. § (2) bekezdés d) pontja pedig a rokkantsági ellátás megszüntetéséről rendelkezik arra az esetre, ha az ellátásban részesülő keresőtevékenységet folytat, és jövedelme három egymást követő hónapra vonatkozó havi átlaga meghaladja a minimálbér 150%-át. Az alapvető jogok biztosának álláspontja szerint az Mmtv. indítványában megjelölt rendelkezéseinek rövid időn belüli bevezetése sérti a jogállamiság elvéből [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] következő bizalomvédelem követelményét, és a rendelkezések sértik az Alaptörvény esélyegyenlőségi klauzuláját [XV. cikk (4) bekezdés]. A bizalomvédelem elvének sérelme miatt az indítványozó megfontolásra javasolta mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását. Az ügy előadó bírója Balogh Elemér volt.

Az Alkotmánybíróságnak az érdemi vizsgálat előtt abban az előkérdésben kellett állást foglalnia, hogy az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdése nem zárja-e ki az Mmtv. támadott rendelkezéseinek alkotmánybírósági felülvizsgálatának lehetőségét. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezése szerint a központi költségvetésről szóló törvény rendelkezéseinek normakontrollja kizárólag az élethez és az emberi méltósághoz való joggal, a személyes adatok védelméhez való joggal, a gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadsághoz való joggal vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó jogokkal összefüggésben folytatható le. Ezt a hatáskör-korlátozó rendelkezést mindaddig alkalmazni kell, amíg az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladja. Ebből következően az Alkotmánybíróságnak arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy az Mmtv. támadott rendelkezései a költségvetésről szóló törvény fogalma alá vonhatók-e. A költségvetési törvény fogalmának értelmezését az Alaptörvény hatályba lépése előtt már több AB határozat is érintette. Az 51/2001. (XI. 29.) AB határozat például kimondja, hogy a költségvetési törvény fogalmába semmiképpen sem tartozhat bele az összes olyan jogszabály, amelynek pénzügyi-költségvetési vonzata van. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy a költség-

vetési törvény fogalmának értelmezésére vonatkozó gyakorlata az Alaptörvény hatályba lépését követően is irányadó, különös tekintettel arra is, hogy a Testület alkotmányvédelmi szerepéből következően a hatásköri kivételeket megszorítóan kell értelmezni. Ennek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az Mmtv. indítványban megjelölt rendelkezései érdemi elbírálásának nincs akadálya.

Az érdemi vizsgálat első lépéseként az Alkotmánybíróság azt az indítványozói felvetést vizsgálta, miszerint az Mmtv. vitatott rendelkezéseinek hatályba léptetése során a jogalkotó figyelemmel volt-e a kellő felkészülési idő követelményére. Az Mmtv. rendelkezéseinek áttekintését követően a Testület megállapította, hogy a jogalkotó az új szabályozás szerint folyósítandó ellátások formájáról és mértékéről az életkor és az egészségkárosodás szerint differenciáltan rendelkezett. Tehát az indítványozói érveléssel szemben nem állítható, hogy az Mmtv. nem tartalmaz semmiféle átmeneti szabályt. Az Alkotmánybíróság ezért nem látta indokoltnak az átmeneti szabályok hiánya miatt mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértés megállapítását.

A normakontroll eljárás lefolytatását megelőzően az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az Alaptörvény esélyegyenlőségi klauzulája mennyiben tér el a korábbi Alkotmányétól. Ennek eredményeként megállapította, hogy az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése csak megfogalmazásában tér el a 2011. december 31-éig hatályos Alkotmány 70/A. § (3) bekezdésétől. Mindkét megfogalmazás megköveteli, hogy a törvényhozó a társadalomban igazságtalannul hátrányba került személyek esélyegyenlőtlenségének kiküszöbölésére különféle intézkedéseket hozzon. Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése e körben kifejezetten nevesíti a fogyatékkal élőket. Azonban az alkotmánybírák arra is felhívták a figyelmet, hogy az esélyegyenlőségi céllal bevezetett intézkedésekre senkinek nincsen alapvető joga. Az ilyen intézkedések alkotmányos mércéje a jogállamiságból következő garanciák (jogbiztonság, normavilágosság, kellő felkészülési idő). Jelen esetben tehát az volt a kérdés, hogy az Mmtv. vitatott rendelkezései eleget tesznek-e ennek a mércének.

Az Mmtv. alapján rehabilitációs ellátás állapítható meg annak, aki az egészségi állapot komplex minősítésének eredményeképpen rehabilitálható, tehát foglalkoztathatósága rehabilitációval helyreállítható vagy tartós foglalkozási rehabilitációt igényel. Az Mmtv. indítványban megjelölt 7. § (4) bekezdésének első mondata alapján a pénzbeli rehabilitációs ellátás folyósítását szüneteltetni kell arra az időtartamra, amikor az ellátott keresőtevékenységet végez, közfoglalkoztatásban vesz részt, vagy keresőképtelen. A

hatályos jog szerint keresőtevékenység minden olyan munkavégzés, amiért díjazás jár, ideértve az egyszeri, eseti megbízási vagy vállalkozási szerződést is. Keresőtevékenységből származó bármilyen csekély összegű jövedelem kizárja a rehabilitációs ellátás folyósítását. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ez a szabályozás az Mmtv-ben deklarált célokkal ellentétben nem segíti az ellátásban részesülők visszavezetését a munkaerőpiacra, hanem éppen ellentétes hatást fejt ki, az érintetteket teljes passzivitásra ösztönzi. Az Mmtv. 7. § (4) bekezdése a jogbiztonság követelményének sem tesz eleget, hiszen annak ellenére rendelkezik a rehabilitációs ellátás szüneteltetéséről, hogy a keresőtevékenységet végző, megváltozott munkaképességű személy rászorultsága (legalábbis átmenetileg) megszűnt volna, és a megélhetési minimumát biztosító jövedelmének megléte biztosított volna.

Az Alkotmánybíróság tehát megalapozottnak találta az alapvető jogok biztosának Mmtv. 7. § (4) bekezdése tekintetében megfogalmazott alkotmányosági aggályait, és az AB határozat közzétételének napjával megsemmisítette a támadott rendelkezést.

Alapvetően eltérő következtetésre jutott az Alkotmánybíróság a rokkantsági ellátás megszüntetéséről szóló rendelkezés vizsgálatakor. Az Mmtv. szerint rokkantsági ellátásban a legsúlyosabb egészségkárosodással élők részesülhetnek, illetve azok, akiknek a rehabilitációja nem javasolt. Az Mmtv. 13. § (2) bekezdés d) pontja alapján a rokkantsági ellátást meg kell szüntetni, ha az ellátásban részesülő keresőtevékenységet folytat, és jövedelme három egymást követő hónapra vonatkozó havi átlaga meghaladja a minimálbér 150%-át. Tehát e rendelkezés megfogalmazásakor – szemben az Mmtv. alaptörvény-ellenesnek talált 7. § (4) bekezdésével – a jogalkotó figyelemmel volt arra, hogy a keresőtevékenységből mekkora jövedelem keletkezik. Ez a szabályozás nem tekinthető indokolatlannak, hiszen a rokkantsági ellátás jövedelempótló jellegű ellátás, amely abban az esetben segíti a megváltozott munkaképességű személyt, ha az állapota miatt egyáltalán nem képes arra, hogy keresőtevékenységet folytasson, vagy ha képes ugyan munkát vállalni, de az abból származó jövedelme a megélhetési minimumot sem biztosítja számára. Az Alkotmánybíróság ezért az Mmtv. 13. § (2) bekezdés d) pontjának megsemmisítését kezdeményező indítványt elutasította.

Balsai István alkotmánybíró nem értett egyet az Mmtv. 7. § (4) bekezdésének megsemmisítésével. Különvéleményében kifejtette, hogy a többségi indokolás tévesen tekinti homogén csoportnak a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaira jo-

gosultak két nagy csoportját, ugyanis a két ellátás célja és rendeltetése alapvetően eltérő. A rehabilitációs ellátás táppénzjellegű juttatásnak tekintendő, s mint ilyen kizárja, hogy mellette keresőtevékenységet végezzenek. Ez esetben a cél a megváltozott munkaképességű személy felépülése, gyógyulása, amit a keresőtevékenység folytatása akár meg is akadályozhat, vagy a „beteg” visszaesését eredményezheti. A rokkantsági ellátás viszont a már rögzült állapotra tekintettel a jövedelemcsökkenés kiegészítésére, pótlására irányul, azzal, hogy az esetleges állapotváltozáshoz igazodik. Az alkotmánybíró arra is felhívja a figyelmet, hogy az Alkotmánybíróság döntése meghozatalakor figyelmen kívül hagyta az Mmtv. 2. § (1) bekezdését, amely a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaira való jogosultság egyik feltételeként rögzíti, hogy a kérelmező nem végez keresőtevékenységet. Így az AB határozat megsemmisítő rendelkezése a szándékával ellentétben azt a hatást váltja ki, hogy a keresőtevékenység nem szüneteltetési okként, hanem kizáró okként fog megjelenni az ellátás tekintetében. Balsai István különvéleményéhez Szívós Mária alkotmánybíró is csatlakozott.

A határozathoz Dienes–Oehm Egon is különvéleményt csatolt. Álláspontja szerint, mivel az Mmtv. támadott rendelkezései érintik a költségvetést, az ország pénzügyi finanszírozhatóságát, ezért az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdésében meghatározott ideiglenes hatáskör-korlátozó szabály miatt e jogszabályhelyek vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre. Az alkotmánybíró szerint azonban az Mmtv. 7. § (4) bekezdésének megsemmisítésére akkor sem kerülhetett volna sor, ha az érdemi vizsgálatra a Testületnek lett volna hatásköre, mert a Balsai István különvéleményében foglaltak szerint az ellátásra jogosultak két nagy csoportja nem tekinthető homogén csoportnak.

IV/893/2012. AB HATÁROZAT

*Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdés – foglalkozás
szabad megválasztásához való jog
Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés – hátrányos
megkülönböztetés tilalma*

Egy indítványozó alkotmányjogi panaszban kezdeményezte az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 13. § (3) bekezdés d) pontja és (7) bekezdése megsemmisítését. A támadott rendelkezéseket, amelyek az ügyvédi kamarai tagság feltételeként legalább egy éves ügyvédjelölti vagy alkalmazott ügyvédi gyakorlat teljesítését kö-

vetelik meg, a 2010. évi CXXXVI. törvény iktatta be az Ütv-be. Az indítványozó érvelése szerint ez a rendelkezés sérti a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot [Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdés], valamint az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését sértve hátrányosan megkülönbözteti a jogi szakvizsgával rendelkező jogászokat aszerint, hogy milyen területen szereztek joggyakorlatukat. Az ügy előadó bírója Kiss László volt.

Tekintettel arra, hogy a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése az Alkotmány 70/B. § (1) bekezdéséhez hasonlóan szabályozza, az Alkotmánybíróság az idevágó korábbi gyakorlatát továbbra is irányadónak tekintette. Az ügyvédi hivatás gyakorlását már korábban is számos határozatában vizsgálta a Testület, és mutatott rá az ügyvédi tevékenység sajátos jegyeire.

Az Ütv. támadott rendelkezései az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem teszik objektíve lehetetlenné az ügyvédi kamarai tagság feltételeinek teljesítését a jelentkezők számára. Éppen ellenkezőleg, az egy éves ügyvédjelölti vagy alkalmazott ügyvédi gyakorlat letöltésének lehetősége minden – egyéb feltételnek megfelelő – személy számára megkülönböztetés nélkül nyitva áll, így a kamarai tagságot folyamodó személy akaratától függ, hogy a feltételeket teljesíteni kívánja-e. Az indítványozó azon hivatkozása, amely szerint sem lakóhelyén, sem attól távolabb nem talált olyan ügyvédet, aki őt a megfelelő ideig foglalkoztatta volna, nem befolyásolja az ügyben elfoglalt alkotmányossági álláspontot. Ahhoz ugyanis valóban minden ügyvédnek megvan a joga, hogy az általa szabadon választott ügyvédjelöltet, alkalmazott ügyvédet vegye alkalmazásba, illetve a másik oldalról ne kössön munkaszerződést olyan személlyel, akit alkalmazni nem kíván.

Alkotmányossági szempontból azt a kérdést kellett vizsgálni, hogy a vitatott szabály valamely alapvető jog vagy alkotmányos érték védelme érdekében csak a feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan korlátozza-e a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot. Korábbi gyakorlata alapján az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy az ügyvédi hivatás magas szintű szakmai kvalitásainak fenntartása, ezáltal közvetetten az ügyfelek védelme indokolhatja azt, hogy a jogalkotó gyakorlati idő teljesítéséhez kösse a kamarai tagságot. Az egyéves időtartam ennek érdekében nem tekinthető aránytalannak. Tehát a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot az Ütv. vitatott rendelkezései nem sértik.

Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy megvalósult-e hátrányos megkülönböztetés. A Testület állandó gyakorlata szerint személyek

közötti, alkotmányosértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban hátrányosabb módon kezelnek anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Az Alkotmánybíróság már azt is számos határozatában vizsgálta, hogy a különböző jogász hivatások homogén csoportnak tekinthető-e. Az ügyvédi hivatás sajátosságaira tekintettel eddig következetesen úgy foglalt állást, hogy az ügyvédek nem képeznek homogén csoportot más jogász hivatást gyakorló személyekkel. Emiatt alkotmányellenes hátrányos megkülönböztetés tilalma sem állapítható meg, így a Testület az indítványt e tekintetben is megalapozatlannak találta.

Összességében az Alkotmánybíróság az indítványt megalapozatlannak találta, és elutasította.

Az alkotmánybírák többségével szemben Bragyo-va András álláspontja szerint az Ütv. vizsgált rendelkezései alaptörvény-ellenesek, és ezért azokat meg kellett volna semmisíteni. Különvéleményében rámutatott, hogy e szabályok az ügyvédi foglalkozásba való belépést korlátozzák, és ezáltal egyértelműen a pályán belül lévők érdekeit védik a más jogász foglalkozásokból az ügyvédi pályára belépni kívánókkal szemben. Ezért ez a korlátozás az alkotmánybírói gyakorlat szerint szigorúbb mércével vizsgálandó. Márpedig az alapjog-korlátozási tesztet a vitatott rendelkezések nem állják ki. A korlátozás nem tekinthető szükségesnek, mert bár az ügyvédjelölti, illetve alkalmazott ügyvédi munka során elsajátítható ismeretek a pályára lépő ügyvéd számára fontosak, azonban az ügyfelek szempontjából érdektelen, hogyan és mekkora erőfeszítéssel szervezi az ügyvéd saját munkáját. Nem lenne alkotmányosan elfogadható, ha a vizsgált szabályozás (mint esetleg feltételezhető) az ügyvédi szolgáltatások piacán a kínálatot kívánná korlátozni. Az ügyvédi foglalkozás szabad pálya lévén, a pályán lévők számát a piacnak kell szabályoznia. Megkérdőjelezhető a jogalkotó által választott szabályozás alkalmassága is. Nem igazolható ugyanis, hogy az egyéni ügyvédi pályára lépni kívánó, ügyvédi képesítéssel (szakvizsgával) rendelkező, de addig nem ügyvédként működő jogász – bíró, ügyész, jogtanácsos – magasabb színvonalú ügyvédi, azaz jogi szakmai, munkát fog végezni, ha egy évet alkalmazott ügyvédként dolgozik. A fentiek szerint ugyanis a jogi szakmai színvonal és felkészültség az ügyvéd személyes szakmai felkészültségétől és egyéb képességeitől függ. De ha még el is fogadnánk a korlátozás szükségességét, akkor is alaptörvény-ellenesnek kellene tekinteni a szabályozást a korlátozás aránytalansága miatt. Az Ütv. által megkövetelt feltétel ugyanis aránytalanul terheli az

önálló jogászai működésre képesített (jogi szakvizsgával rendelkező) leendő ügyvédet, összevetve azzal, aki hasonló képzettséggel már volt, mondjuk ügyvédjelölt.

Mindezek alapján Bragyova András az Ütv. támadott rendelkezéseinek megsemmisítése mellett foglalt állást. Különvéleményéhez Szívós Mária is csatlakozott.

II/2602/2012. AB HATÁROZAT

Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdés – törvény előtti egyenlőség

Az alapvető jogok biztosa kezdeményezte a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Jst.) 3. § (3) bekezdés c) pontja alaptörvény-ellenességének utólagos vizsgálatát. A támadott jogszabályhely alkotmányjogi panaszeljárában kizárja jogi segítségnyújtás igénybevételét. Az alapvető jogok biztosa szerint ez a korlátozás ellentétes az állam alapjogvédelmi kötelezettségével, a jogorvoslathoz való joggal, és sérti a diszkrimináció tilalmára vonatkozó alaptörvényi rendelkezést. Az ügy előadó bírója Bragyova András volt.

Az Alaptörvény és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) hatálya lépése lényegesen megváltoztatta az alkotmánybírósági jogvédelem igénybe vételének feltételeit. Megszűnt a bárki által kezdeményezhető utólagos normakontroll lehetősége, ugyanakkor ezzel párhuzamosan az új szabályozás bevezette az ún. valódi alkotmányjogi panaszt. Ennek keretében egyedi ügyben hozott bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata is kezdeményezhető. A panaszeljárában az Abtv. új követelményként írja elő a jogi képvisellel való eljárást. Az alapvető jogok biztosa ezzel összefüggésben azt kifogásolja, hogy a jogi segítségnyújtás lehetőségének kizárásával a szociálisan hátrányos helyzetben levők eleshetnek az alkotmányjogi panasz lehetőségétől, miközben bizonyos esetekben ez az egyetlen hatásos (sikerrel kecsegtető) jogorvoslat. Ezzel álláspontja szerint a törvényhozó tiltott diszkriminációt valósított meg.

A jogalkotó megkülönböztetés nélkül minden alkotmányjogi panaszeljárást kezdeményezőt kizár a jogi segítségnyújtás lehetőségéből. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint azonban a csoportképző tulajdonságok azonossága („homogenitása”) csak látványosan, hiszen a segítségnyújtás kizárása éppen azok jogorvoslati (alkotmányjogi panaszhoz való) jogát lehetetleníti el, akik miatt a Jst. megalkotására került: a szociálisan hátrányos helyzetben levőket.

Ezáltal kétféle egyenlőtlenség jött létre: egyrészt az alkotmányjogi panaszt benyújtók, illetve azok között, akik szintén kötelező ügyvédi közreműködéssel készülő iratokat adnak be; másrészt társadalmi esélykülönbség, hiszen aki képes igénybe venni az ügyvédi szolgáltatást, előnyösebb helyzetbe kerül. Bármilyen megkülönböztetés csak akkor egyeztethető össze az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében rögzített egyenlőségi klauzulával („A törvény előtt mindenki egyenlő.”), ha annak van ésszerű, alkotmányos indoka. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a támadott rendelkezés nem támasztható alá ilyen ésszerű indokkal. A szabályozás vagyoni helyzet szerinti hátrányos megkülönböztetést eredményezett.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványnak helyt adott, és megsemmisítette a Jst. támadott rendelkezését.

Dienes-Oehm Egon nem értett egyet a megsemmisítést kimondó döntéssel, mert álláspontja szerint az a jövőben sem biztosítja a jogi képviseletet az alkotmányjogi panaszeljáráásokban. Különvéleményében kifejtette, hogy a Jst. szerint peren kívüli eljárásokban a jogi segítségnyújtás nem terjed ki a képviseleti tevékenység ellátására, attól szűkebb tartalmú (jogi tanácsadás, beadványok elkészítése stb.), miközben az Abtv. az eljárás minden szakaszában megköveteli a jogi képviseletet. Tehát nem a megsemmisített jogszabályi rendelkezés, hanem a jogi szolgáltatás tartalma zárja ki jelenleg és a jövőben is a jogi képviselet biztosítását az alkotmányjogi panaszeljáráásokban.

A határozathoz Pokol Béla alkotmánybíró is különvéleményt fűzött. Ugyanis nem értett egyet a többségi indokolás azon alapvetésével, miszerint az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését általános egyenlőségi jogként kell felfogni. Álláspontja szerint a törvény előtti egyenlőség értelmezésének túlfeszítése kiüresíti a demokratikus törvényhozó döntési szabadságát. Jelen esetben is túlzónak tartotta, hogy az AB határozat megtiltja a jogalkotónak, hogy a jogi segítségnyújtásból kizárjon egyes ügyfajtákat.

II/3012/2012. AB HATÁROZAT

Alaptörvény II. cikk – emberi méltósághoz való jog *Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés – egyenlő bánásmód követelménye* *Alaptörvény L) cikk – házasság és család védelme*

Az alapvető jogok biztosa 2012. június 1-én érkezett beadványában a családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény (a továbbiakban: Csvt.) két rendel-

kezelésének utólagos normakontrollját kezdeményezte. A Csvt. kifogásolt 7. §-a a család fogalmát a következők szerint határozza meg: család a természetes személyek érzelmi és gazdasági közösségét megvalósító olyan kapcsolatrendszer, amelynek alapja egy férfi és egy nő házassága vagy egyenesági rokon kapcsolat, vagy a családbafogadó gyámság. Az alapvető jogok biztosának álláspontja szerint a Csvt. által használt családfogalom jogsérelmet okoz azoknak, akik nem házasságban, hanem más társkapcsolati formában kívánnak élni. Ezért megállapítható, hogy a Csvt. 7. §-a ellentétes az emberi méltósághoz való joggal [Alaptörvény II. cikk] és az egyenlő bánásmód követelményével [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés], és ellentétes az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló római egyezményvel (továbbiakban: Egyezmény). Emellett az ombudsman a Csvt. 8. §-ának felülvizsgálatát indítványozta, mert az – szemben a Polgári Törvénykönyv (továbbiakban: Ptk.) vonatkozó rendelkezésével – a törvényes öröklés rendjéből kizárja a bejegyzett élettársakat, ami felveti a jogállamiság elvének sérelmét [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés). Az ügy előadó bírása Szalay Péter volt.

A Csvt. vitatott rendelkezéseinek vizsgálatát megelőzően az Alkotmánybíróság áttekintette a család intézményével kapcsolatban tett korábbi megállapításait, és az Alaptörvény vonatkozó rendelkezését. Az Alaptörvény L) cikke kimondja, hogy Magyarország védi a házasság intézményét mint férfi és nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy a házassághoz kapcsolódó állami intézményvédelmi kötelezettségnek az az indoka, hogy elősegítse a közös gyermekkel is rendelkező család alapítását. Az alkotmánybírósági gyakorlat mellett az Alaptörvény L) cikkének a „nemzet fennmaradásának alapjára” vonatkozó szófordulata is megerősíti, hogy a család alkotmányos védelme nemcsak a házasságon alapuló családra, hanem a szociológiai értelemben vett családi életre is vonatkozik. Ebből következik, hogy a családokat megillető alaptörvényi védelem kiterjed azokra a tartós jellegű társkapcsolatokra is, amelyekből közös gyermek származik. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ezt juttatja kifejezésre a Csvt. 7. §-ának „vagy egyenesági rokon kapcsolat, vagy a családbafogadó gyámság” fordulata is, amelynél fogva a családoknak járó állami intézményvédelem megilleti a közös gyermekkel rendelkező, de házasságra nem lépő együtt élő élettársakat is. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság is arra a következtetésre jutott, hogy a Csvt. az Alaptörvény L) cikkéhez ké-

pest szűkített tartalmú családfogalmat tartalmaz, ezzel leszállítja a jogvédelmi, intézményvédelmi szintet. Ráadásul a hatályos jogban számos jogszabály tartalmazza a család kifejezést. A Testület megítélése szerint bizonytalan, kiszámíthatatlan jogalkalmazási gyakorlathoz vezetne, ha a jogalkalmazók e jogszabályokat a Csvt.-ben meghatározott családfogalommal összhangban kellene értelmezniük.

Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványnak helyt adva alaptörvény-ellenesnek minősítette, és megsemmisítette a Csvt. 7. §-át.

Ugyanakkor a Testület emlékeztetett arra, hogy már a 154/2008. (XII. 17.) AB határozatában rögzítette, hogy az azonos neműek tartós párkapcsolatának védelme nem a házasság és a család védelmét előíró intézményvédelmi kötelezettségből vezethető le. Esetükben az elismerés és a védelem igénye az emberi méltósághoz való jogból, az abból származtatott önrendelkezési jogból, az általános cselekvési szabadságból, illetve a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogból következik. Ennek megfelelően a Csvt. vizsgált rendelkezése szempontjából nem a bármilyen szexuális orientáció alapján párt választók képeznek egy homogén csoportot, hanem jelentőséggel bír az a körülmény, hogy különböző neműek vagy azonos neműek társkapcsolatáról van-e szó. Az ezzel ellentétes álláspont figyelmen kívül hagyná, hogy az állam az élet továbbadásának potenciális lehetősége miatt, e célhoz kötötten védi a családot.

A Csvt. 8. §-ának vizsgálatára áttérve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy párhuzamosan mind a Csvt., mind a Ptk. tartalmaz rendelkezéseket a törvényes öröklés rendjére vonatkozóan. Azonban a két törvényi szabályozás nincs összhangban, mert a Ptk.-val szemben a Csvt. nem biztosítja a bejegyzett élettárs törvényes öröklésre, özvegyi jogra és kötelezésre vonatkozó jogát. Az alkotmánybírósági gyakorlat szerint meghatározott életviszonyok ellentétes törvényi rendezése önmagában nem jelent alkotmányellenességet, feltéve, hogy a kollízió jogalkalmazói jogértelmezéssel a jogbiztonság sérelme nélkül feloldható, és az ellentétes tartalmú szabályozás nem vezet anyagi alkotmányellenességhez. Ezért az Alkotmánybíróság a továbbiakban azt vizsgálta, hogy jogalkalmazói jogértelmezéssel feloldható-e a Csvt. és a Ptk. szabályozása közötti ellentmondás. Mivel a Csvt. a Ptk.-val ellentétben sarkalatos törvénynek minősül, ezért a Testület először abban foglalt állást, hogy a jogforrási hierarchia elve alapján feloldható-e a kollízió. Miután a korábbi kétharmados törvények és a jelenlegi sarkalatos törvények jellegükben (elnevezésüket leszámítva) semmiben sem különböznek, ezért a Testület továbbra is irányadónak tekintette a

kétharmados törvények kapcsán kialakított korábbi gyakorlatát. Eszerint a minősített többséget igénylő törvény a jogforrási hierarchiában nem áll a többi törvény felett. Vizsgálódásának eredményeként az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy a jelen esetben a törvények közötti kollízió a jogbiztonság sérelme nélkül nem oldható fel.

Az ellentmondás olyan súlyú, hogy az már sérti a jogállamiság követelményét, ezért a Testület a Csvt. 8. §-ának alaptörvény-ellenességét is megállapította, és határozatában rendelkezett annak megsemmisítéséről. Emellett az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy az azonos nemű élettársak (bejegyzett élettársak) megfosztása a törvényes öröklés lehetőségétől nemcsak az Alaptörvényt, hanem az Egyezmény 8. cikkében deklarált magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot is sérti.

Lévay Miklós alkotmánybíró egyetértett az AB határozat rendelkező részében megfogalmazott döntéssel, azonban annak indokolását szükségesnek tartotta kiegészíteni. Párhuzamos indokolásában kifejtette, hogy a Cstv. megsemmisített családfogalma csak a lehetséges és létező családi kötelek egy részét fogja át. Az Alaptörvény a családot ezzel szemben széles kontextusba helyezi, mert minden olyan kapcsolati formát védelemben részesít, amely a nemzet fennmaradásához hozzájárul. A családnak ebből fakadóan nemcsak a gyermekek születésében és felnevelésében van szerepe, hanem ennél jóval több mindenben. A család az élet komplex közege. Emellett az alkotmánybíró kiemelte, hogy a többségi indokolásból két alkotmányos követelmény is kiolvasható: a családban éléshez való jog körében a szerzett jogok megvonásának tilalma, valamint a gyermekek azon az alapon történő bármilyen hátrányos megkülönböztetésének tilalma, hogy szüleik házasságban vagy más típusú életközösségben nevelik őket. A párhuzamos indokoláshoz Holló András alkotmánybíró is csatlakozott.

Lévay Miklóssal és az alkotmánybírák többségével szemben Balsai István nem értett egyet a Csvt. támadott rendelkezéseinek megsemmisítésével. Különvéleményében kifejtette, hogy az intézményvédelmi kötelezettség nem kérhető számon egyetlen jogszabályon. Ezért önmagában az, hogy a Csvt. nem az Alaptörvény L) cikkével azonosan határozza meg a család fogalmát, nem eredményezi az intézményvédelmi kötelezettség teljesítésének megghiúsulását, és nem indokolja az alaptörvény-ellenesség kimondását. Az alkotmánybíró szerint nem vezethető le az a követelmény sem, hogy a Csvt.-ben a létező meghatározások lehető legtágabb formáját kellene alkalmazni. Balsai István szerint a Csvt. 8. §-ának vizsgálatakor az Alkotmánybíróság nem volt figye-

lemmel a normakollízió feloldásának lehetséges formáira. Álláspontja szerint a törvényi szabályozások közötti ellentét feloldására számos jogalkalmazási technika áll rendelkezésre, amelyekkel e kollízió is kezelhető (későbbi szabály lerontja a korábit, a Ptk. diszpozitív szabályai stb.). Az alkotmánybíró arra is rámutatott, hogy a nemzetközi példák azt mutatják, hogy az államok viszonylagos szabadsággal szabályozhatják az azonos neműek párkapcsolatának jogállását.

Különvéleményében Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró is arra a következtetésre jutott, hogy a Csvt. családfogalmából nem következik, hogy az állam ne kívánná támogatni a szociológiai családfogalom körébe tartozó társas együttélési formákat, vagy csökkenteni kívánná azok támogatási szintjét, ezért indokolatlan annak megsemmisítése. Bár a Ptk. és a Csvt. öröklésre vonatkozó rendelkezései közötti kollíziót Dienes-Oehm Egon is feloldhatatlannak tartja, ugyanakkor véleménye szerint a megsemmisítés idő előtti volt, tekintettel az új Polgári Törvénykönyv folyamatban lévő országgyűlési vitájára. Emellett az alkotmánybíró teljességgel elfogadhatatlannak tartja azt az álláspontot, miszerint az Egyezmény 8. cikkéből levezethető a bejegyzett élettársak törvényes öröklési joga.

Pokol Béla alkotmánybíró szerint is indokolt lett volna a Csvt. 8. §-áról szóló döntéssel megvárni az új Polgári Törvénykönyv elfogadását. Emellett különvéleményében azt is kifejtette, hogy a sarkalatos törvény és az egyszerű többséget igénylő törvények viszonyának meghatározásakor az Alkotmánybíróságnak figyelemmel kellett volna lennie a demokratikus legitimitás különböző szintjeire. Álláspontja szerint ellentmondás esetén mindig a magasabb konszenzussal legitimált szabályozásnak kell elsőbbséget adni. Pokol Béla tévesnek minősítette a többségi indokolás azon kiindulópontját, miszerint a korábbi Alkotmány és a hatályos Alaptörvény házasságra és családra vonatkozó szabályozása azonos lenne, és ezáltal a korábbi AB határozatok alkalmazhatóak volnának. Az Alaptörvényből szerinte nem vezethető le a többségi indokolás azon praktikus álláspontja, hogy a ténylegesen terjedőben levő élettársi kapcsolatok nagy száma mint szociológiai értelemben vett család korlátozza a demokratikus törvényhozási többséget a jogi értelemben vett család házasságra alapozásának előírásában. A házasság és a család közös alaptörvényi szabályozása nem teszi lehetővé, hogy a többségi határozat értelmezését követve mint teljesen független intézményekre tekintünk egyfelől a házasságra, másfelől a családra.

Enyedi Krisztián